

PASHTO, PASTO, PACHTO

Language family: Indo-European, Indo-Iranian, Iranian, Eastern, Southeastern, Pashto.

Language codes:

ISO 639-1 ps

ISO 639-2 pus

ISO 639-3 pus - inclusive code:

Individual codes:

pst - Central Pashto

pbu - Northern Pashto

pbt - Southern Pashto

wne - Waneci

Glottolog: pash1269.

Linguasphere: 58-ABD-a.

Beste izen batzuk (autoglotonimoa: پښتو; sinonimoa: afganera):

afghan alt pashto, northern [PBU].

afghan alt pashto, southern [PBT].

mahsudi alt pashto, central [PST].

pakhto alt pashto, northern [PBU].

pakhtoo alt pashto, northern [PBU].

pakhtoo alt pashto, southern [PBT].

pakhtu pashto, southern [PBT].

paktu alt pashto, northern [PBU].

pashto, central [PST] hizk, Pakistan.

pashto, northern [PBU] hizk. Pakistan; baita Afganistan, Erresuma Batua, India, AEBn (Arabiar Emirerri Batuak) ere.

pashto, southern [PBT] hizk. Afganistan; baita Erresuma Batua, Iran, Pakistan, Tajikistan,

UAE ere.

pashtu alt pashto, northern [PBU].

pashtu alt pashto, southern [PBT].

passtoo alt pashto, northern [PBU].

pushto alt pashto, northern [PBU].

pushto alt pashto, southern [PBT].

pushtu alt pashto, southern [PBT].

pusto alt pashto, northern [PBU].

northwestern pachtu dial pashto, northern [PBU].

AFGANISTAN

pashto, northern (paktu, pakhtu, pakhtoo, afghan) [PBU] Ghilzai eskualde zentrala. Indo-European, Indo-Iranian, Iranian, Eastern, Southeastern, Pashto. Dialektoak: northwestern pashto, ghilzai, durani. Elebitasuna persieraz; 1930en hasieratik gobernu afganoa ahalegin handia ari da egiten hizkuntza estandarizatu eta publikatzen. Eskoletan irakasten diren bi hizkuntzetarik bat. Ghilzaidunak nomadak dira eta populazio nazionalaren % 24. Duraniak asentamendu iraunkorretan bizi dira. Herriari 'pakhtoon' deritza iparraldean eta 'pashtoon' hegoaldean. Klan pashtoak dira: mohmandi, ghilzai, durani, yusufzai, afridi, kandahari (qandahari), waziri, chinwari (shinwari), mangal eta wenetsiak. Hizkuntza nazionala, irratia programak. Ikus sarrera nagusia Pakistanen.

pashto, southern [PBT] 8.000.000 hiztun denak (1989), populazioaren % 50 (1996); herrialde guztietako populazio osoa 9.204.000 edo gehiago. Pashtoak herrialde guztietan: 19.000.000 (1999, WA). Kandahar eskualdea. Halaber mintzatua AEB (Arabiar Emirerri Batuak), Erresuma Batua, Iran, Pakistan, Tajikistanen ere. Indo-European, Indo-Iranian, Iranian, Eastern, Southeastern, Pashto. Dialektoak: southeastern pashto, kandahar pashto, qandahar pashto. Oro har % 80ko kidesun lexikala pashtoaren iparraldeko eta hegoaldeko aldaeren artean. Gramatika, idazkera perso-arabiarra.

IRAN

pashto, southern (pashtu, paktu) [PBT] 113.000 hiztun (1993). Khorasan Qa'en-en eki muga afganoan zehar. Indo-European, Indo-Iranian, Iranian, Eastern, Southeastern, Pashto. Pakistan eta Indiako iparraldeko pashtoaren ezberdina. Ikus sarrera nagusia Afganistanen.

PAKISTAN

pashto, central (mahsudi) [PST] Vazirstan, Bannu, Karak, hegoaldeko tribu-lurraldeak eta inguruko eskualdeak. Indo-European, Indo-Iranian, Iranian, Eastern, Southeastern, Pashto. Dialektoak: waciri (waziri), bannuchi (bannochi, bannu). Konparaketa lexikalak eta entrebistek adierazten dute hizkuntza hau iparraldeko eta hegoaldeko pashtoen ezberdina dela; hiztegia, gramatika.

pashto, northern (pakhto, pushto)[PBU] 9.585.000 hiztun edo populazioaren % 8,47, barne eginez hegoaldeko pashtoa (1993, ustez); herrialde guztietako populazio osoa 9.685.000. Afganistanen mugan zehar, NWFP (North-West Frontier Province-ren) gehiena, Yusufzai eta Peshawar. Halaber mintzatua Erresuma Batua, Iran, Pakistan, Tajikistan, UAEn ere. Indo-European, Indo-Iranian, Iranian, Eastern, Southeastern, Pashto. Dialektoak: ningraharian pashto, northeastern pashto. Normalean % 80ko kidesun lexikala iparraldeko eta hegoaldeko pashtoen artean; perso-arabiar idazkera modifikatua; eskoletan eta hedabideetan erabilia NWFP-n eta inguruko tribu-lurraldeetan; hiztegia; egunkariak, irrati emanaldiak, filmeak, TB.

pashto, southern (pushto, pushtu) [PBT] 1.000.000-1.500.000 hiztun (1992). Balutxistan, Quetta eskualdea. Indo-European, Indo-Iranian, Iranian, Eastern, Southeastern, Pashto. Dialektoak: southeastern pashto, quetta pashto. % 80ko kidesun lexikala iparraldeko pashtoarekin, % 76koa erdialdeko pashtoarekin; pashto hiztun batzuk urdueraz eskolatuak, urduera eta beren pashto mintzairazko eskola mistoen bidez; idazkera perso-arabiar modifikatua. Ikus sarrera nagusia Afganistanen.

AEB (Arabiar Emirerri Batuak)

pashto, northern (pusto, pashtu, passtoo, pakhtoo, pushto) [PBU] 100.000 hiztun (1986). Indo-European, Indo-Iranian, Iranian, Eastern, Southeastern, Pashto. Herriari pathans deritzo; hiztunak Pakistandik etorriak; urdueraren idazkera modifikatua. Ikus sarrera nagusia Pakistanen.

pashto, southern (paktu, pakhtu, pakhtoo, afghan) [PBT] Milaka batzuk. Indo-European, Indo-Iranian, Iranian, Eastern, Southeastern, Pashto. Hiztunak Afganistandik etorriak. Ikus sarrera nagusia Afganistanen.

Hizkuntza / lengua: pashtoera / pashto / pasto / pachto.

Hiztunak / hablantes (2002): 23.530.000 (Rafael del Moral).

Herrialdea / país: Afganistán (13.530.000), Pakistán (10.000.000).

HISTORIA. Ekialdeko familiako hizkuntza indoeuroparra, Afganistan eta Pakistanen hedatua. Batzuetan *afganera* ere deitzen zaio. Hizkuntza arkaikoa da eta 2 dialekto-aldara ditu: hegoaldekoa Afganistanen eta iparraldekoa Pakistanen.

Lehenengo obra literarioak XVI m.an agertu ziren poesia mistikoan inspiratuak, tradizio hau gaur arte mantendu delarik. 1936az gero hizkuntza ofiziala da Afganistanen garieta edo farsierarekin batera, hau baita han pertsierak hartzen duen izena. Honelako aitortpenak prestigio handia eman dio eta herri mailan eta kulturalki hazkunde handia izan du, komunikabideetan ere erabiltzen delako. Hala ere, hiztun gehienak analfabetoak dira.

HIZKUNTZA. Ezaugarri nagusiak.

Fonetika. Ez dauka bokal sudurkariturik (auzoko zaion urduerak bezala) ezta kontsonante bikoitzik ere.

Morfosintaxia. A) Izenak maskulinoak nahiz femeninoak izan daitezke eta 2 kasutan deklinatzen dira (zuzena eta zeharkakoa). **B)** Adjektiboa izenaren aurrean jartzen da. **C)** Bere bi aditz-formek (orainak eta lehenak) ekintzaren ebentualitatea adierazten dute.

Bereziagoa da bere agintera bikoitza, agindua emateko zorrotasuna markatzeko. Bere adizkera guztiak 2 errotatik eratortzen dira, orainalditik eta iraganetik. **D)** Lexikoa pertsieratik, arabieratik eta turkieratik hartu du eta bere ondare-hitzak ohiko erroetatik urrundu egiten dira. **E)** Hona hemen pashtoeraz lehenengo 10 zenbakiak: *yau* (1), *dwa* (2), *dre* (3), *calor* (4), *pinje* (5), *špaž* (6), *owe* (7), *ate* (8), *neh* (9), *las* (10).

Idazkera. Arabiar alfabetoa erabiltzen du pertsieran eta urdueran oinarritutako aldaketekin eta bereak dituen beste batzuk. 44 letra ditu.

HISTORIA. Lengua indoeuropea de la familia oriental, extendida por Afganistán y Pakistán. Algunas veces se le llama *afgano*. Es una lengua arcaica con muchas irregularidades y dialectizada en 2 variedades: la meridional que corresponde a Afganistán y la septentrional que se extiende por su dominio pakistaní.

Las primeras obras literarias aparecen en el s. XVI y se inspiran en la poesía mística, tradición que se ha mantenido hasta nuestros días. Desde 1936 es lengua oficial en Afganistán junto con el gari o farsi, que es el nombre que allí recibe el persa. Tal reconocimiento ha prestigiado a una lengua que ha experimentado un fuerte crecimiento popular y cultural gracias también a su uso en los medios de comunicación. La mayoría de sus hablantes, sin embargo, son analfabetos.

LENGUA. Principales características.

Fonética. No tiene vocales nasalizadas (como su lengua vecina el urdú) ni consonantes dobles.

Morfosintaxis. A) Los nombres pueden ser masculinos y femeninos y se declinan en 2 casos (directo y oblicuo). **B)** El adjetivo se sitúa antes del nombre. **C)** Sus 2 formas verbales de presente y de pasado distinguen la eventualidad de la acción. Más original es su doble imperativo, que distingue el grado de dureza transmitida en la orden. Todas sus formas verbales derivan de 2 raíces, la del presente y la del perfecto. **D)** Su léxico ha recibido préstamos del persa, del árabe y del turco y sus palabras patrimoniales se caracterizan por un gran alejamiento de las raíces habituales indoeuropeas. **E)** Los 10 primeros números en pasto son: *yau* (1), *dwa* (2), *dre* (3), *calor* (4), *pinje* (5), *špaž* (6), *owe* (7), *ate* (8), *neh* (9), *las* (10).

Escritura. Utiliza el alfabeto árabe con algunas modificaciones inspiradas en el persa y en el urdú, y algunas más que le son propias. Cuenta con 44 letras.

GRAMATIKAK, METODOAK, ESKULIBURUAK

CENTRAL ASIA PHRASEBOOKS, languages of the silk road, uyghur, uzbek, kyrgyz, kazhak, **pashto**, tajik, tashkorghani, turkmen, burushaski, khowar, mandarin, mongolian, shina, wakhi, Lonely Planet, author: Justin Jon Rudelson, 1st edition, 14x9, 239 or., Victoria (Australia), **1998**.

PARLONS PACHTO, Langue et culture de l'Afghanistan, Laurent Dessart, L'Harmattan, gramatika eta hiztegia, 21,5x13,5, 204 or., Paris, **1994**.

Parlons pachto liburuaren sinopsia:

Le pachto, ou "afghan", est une langue comprenant beaucoup de mots perses, indiens, turcs et arabes. Elle a une grammaire et un fonds lexical indo-européen plus archaïques que l'iranien (farsi).

Ce manuel contient des clefs pour l'apprentissage des sons, une description des lettres et de leurs ligatures, des tables de déclinaison et de conjugaison ainsi que des exemples d'usage, quelques éléments de conversation que l'on retrouvera dans la cassette vendue avec ce livre.

Outre l'étude du pachto –langue des Pachtounes, ou Pathans, en Pakistan et en Inde– ce livre expose des faits relatifs à la civilisation originale de ce peuple de plus de 16 millions d'âmes, situé dans la zone de fracture des grandes puissances de l'Asie, au carrefour des invasions et du commerce.

PASHTO ALFABETOA

PASHTO ALPHABET (د پښتو الفباء)

Pashtoak arabiar alfabetoa erabiltzen du pashto letra adizional batzuekin
Pashto uses the Arabic alphabet with [additional Pashto letters](#)

Pashto letra bereziak / Special Pashto Letters

Letrak / Letters

Behean pashto alfabetoaren 45 letrak.
Barne eginda daude abdali (A), ghiljai (G)
eta yusufzai (Y) doalektoak.

Below are the 45 letters of the Pashto
alphabet. The dialects of Abdali (A), Ghiljai
(G) and Yusufzai (Y) are included.

Contextual forms

Contextual forms				Name	Transliteration	ALA-LC Romaniz.	IPA	Unicode (Hex)
Isolated	End	Middle	Beginning					
ا, آ	ا	-	-	alif	ā / '	ā / '	[ɑ] / [ʔ]	U+0627, U+0622
ب	ب	ب	ب	be	b	b	[b]	U+0628
پ	پ	پ	پ	pe	p	p	[p]	U+067E
ت	ت	ت	ت	te	t	t	[t̪]	U+062A
ټ	ټ	ټ	ټ	ṭe	ṭ (or 'tt')	ṭ	[t̪]	U+067C
ث	ث	ث	ث	se	s	ṣ	[s]	U+062B
ج	ج	ج	ج	jīm	ǰ	j	[d͡ʒ]	U+062C
ځ	ځ	ځ	ځ	dzim	j (or 'dz') / z	ž	[d͡ʒ] (A, G) / [z] (Y)	U+0681
چ	چ	چ	چ	če	č	ch	[t͡ʃ]	U+0686
خ	خ	خ	خ	cim (tsim)	c (or 'ts')	ś	[t͡s] (A, G) / [s] (Y)	U+0685
ح	ح	ح	ح	he	h	ħ	[h] / [x]	U+062D
خ	خ	خ	خ	xe (khe)	x	kh	[x]	U+062E
د	د	-	-	dāl	d	d	[d̪]	U+062F
ډ	ډ	-	-	ḍāl	ḍ (or 'dd')	ḍ	[d̪]	U+0689

ذ	ذ	-	-	zāl	z	z	[z]	U+0630
ر	ر	-	-	re	r	r	[r]	U+0631
ړ	ړ	-	-	re	ɾ (or 'rr')	ɾ	[ɾ], [ɽ]	U+0693
ز	ز	-	-	ze	z	z	[z]	U+0623
ژ	ژ	-	-	že	ž	zh	[ʒ] (A, G) / [d͡ʒ] (Y)	U+0698
ږ	ږ	-	-	že (A) / ŷe (G) / ge (Y)	ž (A) / ŷ (G) / g (Y)	ʒh (A) / g'h (G) / g (Y)	[ʒ] (A) / [j] (G) / [g] (Y)	U+0696
س	س	س	س	sin	s	s	[s]	U+0633
ش	ش	ش	ش	šin	š	sh	[ʃ]	U+0634
ښ	ښ	ښ	ښ	šin (A) / xin (G) / xin (Y)	š (A) / š̌ (G) / x (Y)	ʃh (A) / k'h (G) / kh (Y)	[ʃ] (A) / [ç] (G) / [x] (Y)	U+069A
ص	ص	ص	ص	swād	s	ṣ	[s]	U+0635
ض	ض	ض	ض	dwād / zwād	z, d	ḏ	[z], [d̥]	U+0636
ط	ط	ط	ط	twe	t	ṭ	[t̥]	U+0637
ظ	ظ	ظ	ظ	zwe	z	ẓ	[z]	U+0638
ع	ع	ع	ع	'ayn	'	'	[ʔ]	U+0639
غ	غ	غ	غ	ḡayn	ḡ	gh	[ɣ]	U+063A
ف	ف	ف	ف	fe	f	f	[f] / [p]	U+0641
ق	ق	ق	ق	qāf	q	q	[q] / [k]	U+0642
ك	ك	ك	ك	kāf	k	k	[k]	U+0643
گ	گ	گ	گ	gāf	g	g	[g]	U+06AB
ل	ل	ل	ل	lām	l	l	[l]	U+0644
م	م	م	م	mim	m	m	[m]	U+0645

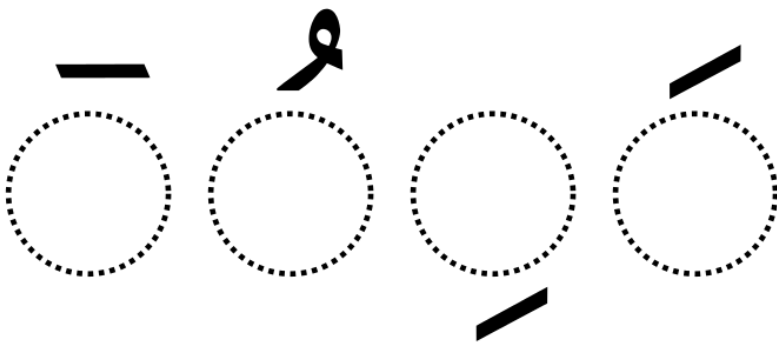
ن	ن	ن	ن	nun	n	n	[n]	U+0646
ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	nuṅ	ṅ (or 'nn')	ṅ	[ŋ]	U+06BC
و	و	-	-	wāw	w, u, o	w, u, o	[w], [u], [o]	U+0648
ه	ه	ه	ه	gārda he round he	h, a, ə/ë	h, a, ə	[h]~[ʔ], [a], [ə]	U+0647
ا	ا	-	-	he-hamza (or 'zwarakai')	ə (or 'ë')	ə	[ə]	U+06C0
ي	ي	ي	ي	klaka ye hard ye	y, i	y, ī	[j], [i]	U+064A
ا	ا	ا	ا	pasta ye soft ye	e	e	[e]	U+06D0
ى	ى	-	-	nārīna ye masculine ye	ai, y	ay, y	[ai], [j]	U+0649
ا	ا	-	-	şədzina ye feminine ye	əi (or 'ëi')	əy	[əi]	U+06CD
ئ	ئ	-	-	fāiliya ye verbal ye	əi (or 'ëi')	əy	[əi]	U+0626

“Ye” letrak / "Ye" letters

Letra	Izena	Ahoskera	Posizioa	Indikazioa	Adibidea
ي	klaka ye	[j], [i]	anywhere	none	بم [jəm] ('I am')
ا	pasta ye	[e]	middle or end of the word	none	نغ [ney] ('straight')

ی if preceded by a consonant	nārina ye	[ai]	end of the word	the word is masculine singular in direct case	ستوری [storai] ('star')
ی if preceded by a vowel	nārina ye	[j]	end of the word	none	دوی [duj] ('they')
ڀ occurs in a noun	ṣ̣ədzina ye	[əi]	end of the word	the noun is feminine	نجل [ndʒələi] ('girl')
ئ occurs in a verb	fāiliya ye	[əi]	end of the word	the verb is in second person plural form	کوی [kawəi] ('you (plur.) do')

Marka diakritikoak / Diacritic marks

Lau diakritikoen markak / The four [diacritic marks](#) are:

ˉ	zwar	a	[a] U+064E
ˊ	zer	i	[i] U+0650
ˋ	peš	u	[u] U+064F
˘	zwarakai	ə (or ë)	[ə] U+0653

Marka diakritikoak ez dira kontsideratzen letra bereiziaz. Beren erabilpena hautazkoa da eta normalean ez dira idazten; nagusiki erabiltzen dira antzekoak diren bi hitz bereizteko. Tanwin fatha (ّ) arabiar hitzetan مَثَلًا [masalan] erabil daitezke adibidez.

The diacritic marks are not considered separate letters. Their use is optional and are usually not written; they are primarily used to distinguish between two words which appear similar. In arabic words the tanwin fatha (ّ) can be used: مَثَلًا [masalan] - for example.

Zenbakiak pashtoeraz / Pashto numbers

Testu-lagina pashtoeraz / Pashto sample text

Letraldaera / Transliteration

Də bašar tol afrād āzād narəy tâ rāzī au də ḥayšiyat au ḥuqūqo lâ palwâ sarâ barābar dī. tol də ‘aqel au wijdān ḥāwandān dī au yo lâ bal sarâ də warorəy pâ rūḥiye sarâ bāyad čaland kəṛī.

Itzulpena / Translation

Gizon-emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu behar dute.

(Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsaleko 1. artikulua)

All human beings are born free and equal in dignity and rights. They are endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood.

(Article 1 of the Universal Declaration of Human Rights)